

فنک شوی در کتابخانه ها

تالیف و ترجمه رضا اردلان
دانشجوی دکترای کتابداری و اطلاع رسانی
واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد
ardalan@yahoo.com

تاریخچه فنک شوی

است. واتسو به معنای خانه/ساختمان و شاسترا به معنای نوشته/علم می باشد. ریشه این ترکیب در فرهنگ و مذهب هندویی است. در فلسفه دین هندو این باور وجود دارد که ما می توانیم سطح زندگی را از طریق بازسازی فضاها و مکان هایی که در آن زندگی یا کار می کنیم، بهبود بخشیم. این فلسفه از ۵ عنصر اصلی استفاده کرده است که شامل: محیط، هوا، آتش، فلز و چوب است. هر دو دیدگاه می کوشند موانع را به گونه ای برطرف سازند تا انرژی بتواند آزادانه به حرکت درآید و در محیط هارمونی ایجاد شود و هر دو در قرن بیست و یکم از مقبولیت و محبوبیت بین المللی برخوردار گردیده اند و در حال حاضر کتابخانه های کشور آمریکا، قاره اروپا، و استرالیا از فواید آن بهره می برند. از کشورهای پیشرو در زمینه فنک شوی می توان از هند نام برد. ژاپن و هنگ کنگ نیز در فرهنگ فنک شوی کشورهایی نام آشنا هستند. متخصصان فنک شوی معتقدند که این کشورها در یک منطقه مطلوب فنک قرار گرفته اند، به همین دلیل توانسته اند دستاوردهای بزرگی در زمینه تجارت و داد و ستد با سایر کشورها بدست آورند. علاوه بر این مردم این منطقه قبل و پس از ساخت کتابخانه ها، مجتمع های مسکونی و مراکز اداری و تجاری، اصول فنک را اجرا می کنند. پس از ژاپن و هنگ کنگ آمریکا نیز به این موضوع توجه کرده و کتاب های زیادی در این کشور منتشر و به فروش رسیده است. وب سایت ها، برنامه های متنوع تلویزیونی و مشاوران در حال حاضر گواه این مطلب است.

حدود ۵ هزار سال قبل یک اندیشمند چینی فلسفه و روشی را ابداع کرد که امروزه جهانیان آن را به نام فنک شوی می شناسند. واژه فنک شوی ریشه چینی دارد و مفهوم ادبی آن باد و آب است. همانطور که می دانید آب و باد ۲ عنصر اساسی بقای بشر است. فنک شوی بر پایه فلسفه تائویی است. تائو های باستان این دو سمبل را در طبیعت متضاد یکدیگر در عالم هستی می دانستند مثل جنس مذکر و مؤنث، منفی و مثبت، روز و شب و غیره. اعتقاد بر این است که این دو مفهوم متضاد، یکدیگر را کامل می کنند و یکی بدون دیگری قادر به ادامه حیات نیست. طرفداران فنک شوی بر این باورند که انرژی موتور حرکت زندگی است، در همه جا هست و زمانی که آزادانه حرکت کند دارای نتیجه مثبت و زمانی که در فضاهای اداری یا مکان های مسکونی دچار ایستایی یا سکون گردد، نتیجه آن منفی است. فنک شوی را می توان برای ساخت و ساز و نیز جلوه های معماری، تزئینات درونی و بیرونی ساختمان، و حتی در فضای سبز بکار برد. در اثر استفاده از آن، انرژی آزادانه می تواند در اطراف یا درون ساختمان به حرکت درآید. از این رو کسانی که در این فضاها زندگی یا کار می کنند، می توانند از یک زندگی توأم با آرامش، شادمانی و احساس رهایی برخوردار شوند و کمتر دچار خستگی و یکنواختی شوند. طرفداران فنک شوی معتقدند ما باید در زندگی روزمره بین این دو تعادل کامل ایجاد کنیم. به منظور آگاهی کامل باید به یک واژه دیگر نیز اشاره کنم و آن واتسو شاسترا

موفقیت کتابخانه‌ها در فنک شوی

های رایانه ای، تکنولوژی پیشرفته و بکارگیری کتابداران مجرب و تحصیلمکند کافی نیست. حتی کتابخانه‌هایی که از خدمات مطلوب برخوردارند ممکن است در اثر بی توجهی به عوامل زیر با مشکلات فراوان مواجه شوند. این عوامل به صورت کلی بیان شده و خواننده محترم می‌تواند بر اساس اصول کلی، برداشت خود را تعمیم دهد.

کتابخانه‌ها از هر نوعی که باشند با هدف خدمت‌رسانی به جامعه استفاده‌کننده پایه‌گذاری می‌شوند. موفقیت کتابخانه‌ها به مقبولیت و محبوبیت آنها، کمیت اعضای کتابخانه و دسترسی و استفاده از کتاب‌ها در طول سال و اندازه‌گیری خدمات بهینه آن‌ها بستگی دارد. فراهم‌آوری کتاب‌های مورد نیاز، ارائه خدمات ماشینی، فهرست

۱. عامل دسترسی آسان به کتابخانه‌ها

نیست. از طرف دیگر اگر کتابخانه‌ای در دور دست واقع شده باشد، یا در جایی باشد که دسترسی به آن ساده نباشد حتی اگر دارای دارای منابع با ارزش، امکانات پیشرفته و خدمات مطلوبی باشد، در جذب مخاطبان بالقوه موفقیتی نخواهد داشت. گاهی هم کتابخانه‌ها ساختمان‌های استیجاری را به خود اختصاص داده‌اند و از معماری خوبی برخوردار نیستند یا اینکه انتخاب آن‌ها بدون در نظر گرفتن اصول متعارف بوده است.

با توجه به نیاز همگانی به کتابخانه‌ها بهتر است ساختمان کتابخانه‌ها در مناطق مرکزی که دسترسی عموم را تسهیل می‌کنند، احداث یا راه‌اندازی گردد. در اینصورت افراد زیادی به مجموعه‌ها رفت و آمد خواهند داشت. البته این کار به مفهوم ایجاد کتابخانه در مکان‌های شلوغ و پر رفت و آمد نیست. در این مکان‌ها گاهی آلودگی صوتی و اجتماعی با روحیه انسان‌ها سازگار

۲. عامل زیبایی و روحیه زیباشناسی

از دیرباز زیبایی، نیروهای انکارناپذیری در ذهن بشر پدید آورده است. گل‌ها، پرندگان، فضای سبز، چشمه، صوت خوش آب‌روان، ذهن و روح بشر را تلطیف می‌دهد.

بطور طبیعی اگر در جایی زیبایی وجود داشته باشد بشر تمایل بیشتری برای اقامت و توقف در آنجا خواهد داشت. فنک شوی همیشه بر عناصر زیبا متمرکز بوده است. کتابداران نیز حس زیبایی‌شناسی و تمجدید از زیبایی‌ها را داشته‌اند.

افراد جامعه بطور معمول به کتابخانه‌ها به اندازه‌خانه و کاشانه خودشان اهمیت می‌دهند.

بنابراین اگر محیط‌های فرهنگی از آراستگی برخوردار باشند، مراجعان بیشتری جذب خواهند شد. تناسب و زیبایی از عناصر مهم مقبولیت است. هر چیزی اگر به دو بخش متناسب تقسیم شود از زیبایی لازم برخوردار خواهد شد. نمونه آن چینش میزهای مطالعه و صندلی مراجعان، قفسه‌های کتاب و لوازم کتابخانه‌ای است.

از موارد دیگری که در محیط کتابخانه باعث عدم تناسب و زیبایی می‌شود، وجود لوازم و اجزای اضافی از قبیل میز و صندلی‌های کهنه و قدیمی و احتمالاً آسیب‌دیده، به هم ریختگی کتاب‌ها و مجلات، اطلاعاتی و پارچه‌نویسی‌هایی که بی‌حساب به دیوار و درب‌های ورودی نصب گردیده، سیم و اتصالات برق، قاب عکس و تابلوهای نامنظم دیواری از این قبیل است.

فنک شوی بر پاکیزگی، تمیزی، تناسب و تقارن تأکید فراوان دارد.

۳. عامل راحتی و آسایش

توسعه علم ارگونومی رواج یافته است که این علم مطالعه و طراحی تجهیزات و لوازم مورد نیاز بشر برای افزایش راندمان کاری در درازمدت است. توجه به این علم باعث کاهش مشکلات فیزیکی مانند ستون فقرات، بینایی و سردرد و خستگی می‌گردد. فنک شوی استفاده از تجهیزات لبه‌دار مانند میز و شیشه چهارگوش را مجاز نمی‌داند و بجای آن وسایل مدور و سوهان‌خورده را بیشتر توصیه می‌کند.

پس از اینکه مخاطبان با کتابخانه آشنا شدند چیزی که بیش از همه به تداوم عضویت و حضور آنها می‌انجامد، راحتی و آسایشی است که برای آنها فراهم آورده ایم و در زمان حضور آنها در این محیط به آنها دست می‌دهد. نور کافی، تهویه و بوی خوش، ترکیب و چینش میز مطالعه و قفسه‌کتاب‌ها و سایر امکانات بر آن‌ها تأثیر گذار است. در نظر داشته باشید که همیشه اغلب تجهیزات زیبا دارای راحتی و آسایش نیستند. در زمان حاضر در کشورهای غربی و در حال

۴. عامل کارایی ساختمان و فضای کتابخانه

باشد، اگر کتاب‌ها پاره یا صفحات ناقص باشند، اگر سیستم‌های بهداشتی از مطلوبیت لازم برخوردار نباشد و اما و اگرهای دیگر، کارایی و رضایت استفاده‌کننده را کاهش می‌دهد.

فنک شوی معتقد است برای افزایش رضایت جامعه کتابخانه‌بایستی ساختمان و تجهیزات از کارایی بالایی برخوردار باشد. آراستگی و زیبایی در صورت فقدان کارایی از اثرگذاری آن می‌کاهد. بطور مثال اگر دستگاه زیراکس ناسالم

۵. عامل مطلوبیت خدمات

اگر کارکنان کتابخانه ها و کتابداران نتوانند با یکدیگر ارتباط خوب و منصفانه ای داشته باشند، اگر در ایجاد ارتباط با دیگران مشکل داشته باشند، اگر پاسخگو و مهربان نباشند، اگر پذیرای درخواست های مراجعان نباشند و اگر سعی کنند در اوقات شلوغ و دشوار خود را پنهان و سایر همکاران را با مراجعه کننده مواجه کنند و اگر در برابر تقاضاهایی که کار بیشتر و زحمت بیشتری طلب می کند همیشه مقاومت نشان دهند و غرولند کنند و از رفتار همکاران متین خود سو استفاده نمایند، نمی توان به موفقیت آن مجموعه و رضایت استفاده کننده امید داشت. مواردی مثل خاموش کردن چراغ ها در پایان ساعت کاری، برخورد خارج از عرف و نزاکت با مراجعه کننده، بی توجهی به حقوق و مشکلات مراجعه کنندگان، عصبانیت های بی دلیل و از کوره در رفتن در مقابل رفتارهای نسنجیده برخی مراجعان و یا خطاب قرار دادن مراجعه کننده کنجکاو به عنوان افراد پررو و مزاحم!! همه و همه می تواند انرژی منفی را در محیط پراکنده و نهایتاً خستگی و بی علاقه گی را برای آنها به ارمغان آورد.

تجربه ای که نگارنده در چند کتابخانه داشته است نشان می دهد که برخی کتابداران تحصیلکرده چیدن کتاب در قفسه، قرار دادن روزنامه ها و مجلات در قفسه ها را دون شان خود می دانند و این کار را از وظایف کارکنان خدمات می دانند. در پایان موارد زیر که حاصل مطالعات و تجربه نگارنده است ذکر می شود. امید است که کتابداران خوب ایران بتوانند از آن ها در کتابخانه ها یا محیط کار استفاده کنند. ۱. آب روان و آبنا باعث شادی و طراوت است و در فنگ شوی توصیه می شود اما بهتر است در کتابخانه ها کمتر و با ملاحظه مورد استفاده قرار گیرد.

۲. مرکز پر انرژی و موقعیت ممتاز مکانی در هر کتابخانه ای بخش شمالی، کنار پنجره های دارای منظره و معمولاً مناطق دور از درب های ورودی اصلی است.

در این بخش می توان از انرژی فلز و تجهیزات فلزی مثل کامپیوتر، قفسه های فلزی و اشیای فلزی استفاده کرد.

در صورت ضرورت از ابزار های چوبی فقط در سمت چپ خود استفاده نمایید و چنانچه مسئول گردآوری کتاب های آسیب دیده و در دست مرمت هستید، آن ها را دور و بر خود پراکنده نکنید. بهتر است آنها را داخل قفسه های فلزی یا در سمت چپ خود قرار دهید.

۳. بالای سر شما جایی که میز کار شما قرار دارد نباید لوازمی مانند چراغ ها، چلچراغ، لوستر و پروژکتورهای قوی و پر نور، گچکاری ها برجسته، تزیینات چوبی یا فلزی لبه دار استفاده شده باشد.

باید مکان استقرار شما از هر جهت آرامش بخش و نشاط آفرین باشد. روی میز خود را مملو از لوازم مختلف غیر ضروری نکنید. چنانچه مقدور باشد از قرار دادن اشیای نوک تیز و چسبنده، تقویم های گذشته نگر و کتاب ها نامنظم خودداری کنید.

هر چقدر خلوت تر باشد احساس بهتری خواهید داشت. این مسأله آنقدر مهم است که می توان با نگاهی اجمالی به چشمت میز به زوایای پنهان از شخصیت کتابداران پی برد.

۴. مقابل درب های باز جایی که مراجعان مرتب ورود و خروج می نمایند، مستقر نشوید. می توانید میز امانت را کمی دورتر از درب ورودی یا بخش های مناسب دیگر منتقل کنید.

پیشنهاد می شود کارکنانی که با مراجعه کننده کمتر سروکار دارند، به بخش های شمالی و انتهایی کتابخانه نقل مکان کنند و در صورت امکان اگر اتاقی برای استقرار وجود ندارد، این بخش را با قفسه های کتاب پارتیشن بندی کنید تا از نگاه های مستقیم و متحیر در امان باشید.

۵. نصب آینه در مقابل درب های ورودی و نیز استفاده از آینه های چند بعدی

برای کنترل ورود و خروج افراد قابل توجه نیست و این کار توازن انرژی را بر هم می زند. موانع فیزیکی موجود در مبادی ورودی را حذف و درب های خراب دارای صداهای ناهنجار را تعمیر نمایید.

۶. در صورت امکان کف کتابخانه روزی یکبار با آب نمک تمیز شود. قرار دادن سنگ نمک در مکان های ناپیدای کتابخانه باعث جذب رطوبت اضافی و افزایش انرژی می گردد. اخیراً حباب های نمکی با قابلیت نصب لامپ نیز به بازار آمده که همین خاصیت را داراست.

۷. شیرآلات و لوله های معیوب را که چکه می کنند، تعمیر نمایید. لوازم خراب و فرسوده و همچنین تجهیزات الکترونیکی از کار افتاده و ساعت دیواری از کار ایستاده را با فعال کنید و یا کنار بگذارید.

۸. گیاهان و گلهای تزیینی خشک و مصنوعی و نیز گیاهان خاردار و خشن مانند کاکتوس و نیز گیاهان چسبان و خزنده استفاده ننمایید. و مهمتر از همه اول و آخر کلام به مرجع ترین منبع ردیف اول عالم هستی قرآن عزیز و بی همتا تمسک جوید و هر صبحگاه در حد خواندن یک آیه، یکبار نگاه کردن، لمس کردن و یا حتی بوییدن آن، خود را سرشار از انرژی و آرامش نمایید. ■

1. Webster, Richard - "Feng Shui for the home, Health harmony, New Delhi, 2005.
2. Pak-Tin Li and Helen Yeap - "Change your life with Feng Shui, Health harmony, New Delhi, 2003.
3. Tarkhedkar, A.R. - "Vastu Shastra (Edifice science)", vol. II, Cosmo publishing house, Nasik, 1996.
4. Speraw, Alaina - "Basics of Feng Shui Published : July 2002.
5. websites: <http://journals.sfu.ca/nepal/index.php/tulssaa/article/view/282/280>